

A Vertigo „nehéz útja”

Onodi Daniellával az általa vezetett szlovák színház megalakulásáról, tevékenységéről és terveiről beszélgetünk. Ő az Országos Szlovák Önkormányzat alkalmazottja, otthonosan berendezett irodájában fogad. A szomszédos helyiségekben tárolják a színpadképeket, díszleteket, ruhákat. Szívesen beszél munkájáról, a fiatalokkal, gyerekekkel rendszeresen szervezett nyári diákszínjátszó táborokról, melyeknek szintén múltja van. És jövője, mert itt szeretik és ismerik meg a gyerekek a színjátszást, innen jöhet az utánpótlás a szlovák színházak számára, a diákszínjátszás és a szemlék, de a színházat szerető és értő nézők serege is. De nézzük a Vertigo történetét. A Vertigo szó jelentése: szédülés, konkrét és átvitt értelemben is. Bele lehet szédülni, mondja az igazgató. Ő beleszédült és még sokan mások is. Hivatásos színészek is gazdagítják a társulatot fellépéseikkel, mint Dér Denisa és Nagy András vagy Gubik Ági. Az ARCUSFEST alapító színházai közé tartozik a Vertigo, díjakat is vitt el.

A Vertigo Szlovák Színház Budapesten, 1997 januárjában az Országos Szlovák Önkormányzat mellett, színjátszó csoportként alakult meg. 2003 fordulópontot jelentett életünkben, mivel az OSZÖ intézményévé váltunk, s ennek köszönhetően állami támogatáshoz jutottunk. Az amatőr csoport mellett így elkezdhette működését a színházunk hivatásos társulata is. Az alapítók mellé professzionális színészeket és rendezőt hívtunk, akik – bár más színházak művészei – szívesen vállalják Vertigo-beli „vendég-tagságukat” is.

A Vertigo Szlovák Színház nehéz útra indult, amikor a magyarországi szlovák színjátszás felélesztésére vállalkozott, melynek főbb állomásait a következő bemutatók jelzik. 1997-ben vittük színre az *Okasen és Nikoleta* ófrancia lovagi históriát, 1999-ben pedig Tadeusz Łopalewskiego lengyel drámaíró *Az elveszett óra históriája* című szatírját. Az amerikai szerző, Neil Simon színdarabjának, a *Furcsa párnak* női változata alapján készült *Az odaégett pulyka, avagy a jókedv receptje* című komédia, melyet 2002-ben mutattunk be. Mindezeket én, Onodi Daniela rendeztem. Az évek során az amatőr csoporthoz néhány hivatásos művész (elsőként Dér Denisa és Nagy András) is csatlakozott, akik 2003-ban Alexander Gelman orosz drámaíró *Pad* című vígjátékát állították színre, majd 2004-ben a szlovák Osvald Zahradník színművét, a *Menedéket*, s a következő évad elején a szintén szlovák irodalmár, Peter Karvaš *Hátsó bejárat* című vígjátékát. E darabok rendezője Dér András volt.

A színház alapító tagjai hosszabb szünet után, 2005 októberében jelentkeztek újra J. G. Tajovský *Anya* és *Bűn* című egyfelvonásosával, Kovács Istvánné rendezésében. 2006-ban Štefan Korenčí pozsonyi rendező vitte színre Július Barč-Ivan *Anya* című drámáját, amely a 2007. évi ARCUS színházi találkozón a legjobb előadás díja mellett a főszereplő, Thirring Viola révén a legjobb női alakítás díját is elnyerte. Legközelebb csak 2008-ban volt új bemutatónk, igaz, akkor mindjárt három is. A Dér András rendezte *És velem mi lesz, édes?* című Táňa Kusá-vígjátékot Nagy András rendezése követte. Ő is egy

vígjátékkal, Ivan Holub *Temetés* című darabjával jelentkezett. Előbbi produkció a hivatásos, utóbbi az amatőr társulat repertoárját gazdagította. (Záhuszki Ildikó a *Temetésben* nyújtott teljesítményéért vehette át 2008-ban a legjobb női mellékszereplőnek járó díjat az ARCUSFESTEN.) Július Barč-Ivan *Ketten* című drámája premierje is 2008-ban volt. Ezt, ahogy a következő évben

bemutatott *Mosd meg kezezséid, eszünk!* című Peter Scherhauser-vígjátékot is Štefan Korenčí rendezésében adta elő a hivatásos társulat. 2010-ben az amatőr színészeink által bemutatott Neil Simon-adaptációval, a *Szerencsehatos* vígjátékkal (Jozef Krasula rendezése) és a Lehenová-Aulitisová szerzőpáros által írt *A kilenc hónapcskáról* című „igazi” mesejátékkal (Dér András rendezése) arattunk sikert. 2011 januárjában Roman Olekšák, fiatal szlovák drámaíró *Csend* című poétikus drámáját állítottuk színre. A hivatásos társulatunk előadásai – kevés kivételtől eltekintve – a Szarvasi Szlovák Színház és a szarvasi *Cervinus Teátrum* együttműködésével jöttek létre. Az előző év végén egy zenés-próza összeállítással készültünk, amelynek *Holdfény a Dunán* címet adtuk.

A Vertigo Szlovák Színház az évek során több helyen lépett fel: Budapesten, a szlovákok lakta magyarországi régiókban, valamint Szlovákiában, Csehországban, Romániában és a Vajdaságban voltak előadásaink. Visszatérő résztvevői voltunk különböző színházi találkozónak és fesztiváloknak is. Egyebek között Budapesten és Szarvason az MNSzT-n, illetve az ARCUSFEST-en (2003-2011), a békéscsabai Tavaszi Fesztiválon (2003-2009) és a Pozsonyi Határon Túli Szlovákok Napjain (2003, 2008). Ugyancsak részt vettünk Martinban a „Scénická žatva” országos színházi találkozón (2005, 2008), Breznoban a Divadelná chalupka elnevezésű nemzetközi színházi fesztiválon (2006, 2009), Losoncon az őszi színházi fesztiválokon (2003-2005, 2009, 2010, 2011), Čadčan a Palárikova Raková (2007) és Poprádon a Színházi farsang című fesztiválokon (2009, 2011), valamint Bácsky Petrovecben a Petroveci Színházi Napok fesztiválján (2009, 2010). Vendégtársu-

Jelenet Táňa Kusá: *És velem mi lesz, édes?* című darabjából

latként léptünk fel a pozsonyi a.h.a. és a Malá scéna Színházban (2004-2011), a komáromi Jókai Színházban (2005) és Nadlakon (2009, 2011) is.

A központi költségvetésnek, illetve a NEKH támogatásának köszönhetően 2007 júliusában önálló irodánk és raktárunk létesült. Más termekkel nem rendelkezünk, próbáink az Országos Szlovák Önkormányzat székhelyén, valamint a Szlovák Intézetben folynak. 2004-től, szintén állami támogatásnak köszönhetően, egy 14 személyes mikrobusz is a rendelkezésünkre áll.

Állandó társulatunkat az alapító amatőr tagok alkotják. A hivatásos művészek vendégként dolgoznak nálunk, egy-egy produkcióhoz különböző helyekről, sőt, országokból érkeznek Budapestre. Nem kell magyarázni, mennyire nehéz ily módon próbákat, illetve előadásokat tervezni, szervezni. Kezdetekben évente 10-15 előadásunk volt, az utolsó években ez a szám már 30 – a befogadott produkciókkal együtt 35-40 – körüli. A színháznak én vagyok az egyetlen alkalmazottja. 2003-tól mellékállásban, 2008-tól főállásban a színház igazgatója. Az összes közreműködő (színész, rendező, műszak, kellekes stb.) külsőként dolgozik a színháznál.

A Vertigo Szlovák Színház 2008-tól *Gyerekek a gyerekeknek* címmel gyermekszínházi szemléket, színházi táborokat, továbbképzéseket, nemzetközi színházi szemléket, szlovák filmnapokat is szervez.

A *gyermekszínházi szemlék*, 2011-ban már tizenharmadik alkalommal tartottuk meg. Helyszínre az utolsó években Szarvas volt. Ezek kiemelt jelentőségű rendezvények, hiszen két dologra törekszünk: egyrészt a színházi nevelésre, másrészt a *szlovák nyelv jobb megismertetésére, elmélyítésére*. A szemlére az egész országból érkeznek a gyerekek, akik itt ösztönzést kapnak a nyelv tanulásához is. Ebben a műfajban nem léteznek iskolai fordulók, így az országos szemle az egyetlen lehetőség, ahol bemutatkoz-

hatnak a nemzetiségi kultúra egyik legnehezebb ágában jeleskedő tanulók.

Nagyon fontosak az *általános iskolásoknak és gimnazistáknak tartott színházi táborok* is, amelyeket lassan már húsz éve szervezzük. A színházi zenei táborok célja az általános színházművészet és a *szlovák gyermekszínház iránti vonzalom erősítése*, a szlovák kultúrával és Szlovákiával való kapcsolatok gazdagítása, s a szlovák szókincs bővítése. E szakmai táborok komplex műhelyeket jelentenek, amelyek keretében a résztvevők – gyerekek és tanárok – megismerkednek a színházi előadás előkészítésével. Először az irodalmi szövegekkel és

elemzésükkel foglalkoznak, melyet tömeges improvizációk követnek. Ezek pontosítása, a jelmez készítése, szlovák énekek tanítása és végül az egyes részek egymással való összekapcsolása teszi teljessé a programot.

A Vertigo Szlovák Színház átvette az Országos Szlovák Önkormányzat Hivatalától a *szlovák film-szeminárium és filmnapok* szervezését, amely lassan szintén húsz éves múltra tekint vissza. E rendezvények célja a szlovák filmművészet bemutatása a magyarországi szlovák nemzetiségű diákok számára, valamint annak lehetővé tétele, hogy szlovák filmalkotókkal: rendezőkkel, forgatókönyvírókkal és filmesztétákkal találkozzanak. A résztvevők hagyományosan megtekintik a pozsonyi filmművészeti főiskola hallgatóinak alkotásait, valamint olyan dokumentumfilmeket, amelyeknek Európa-szerte nagyon jó híre van. Találkozóink nemcsak a filmvetítésére összpontosítanak, hanem a filmelmélet és a filmtörténet bemutatására, valamint a mai szlovák filmművészet s filmtechnika helyzetére is rámutatnak. Az utolsó négy évben ezeket a filmes programokat Budapesten és Szegeden rendeztük meg.

A Vertigo *Együtt a színpadon (vagy azon kívül is)* címmel 2008-ban hirdette meg az amatőr szlovák színházi csoportok nemzetközi találkozóját. Úgy gondoljuk, hogy ennek a kezdeményezésnek úgy a nemzetközi kulturális tapasztalatcsere és együttműködés, mint a kínálat sokszínűsége tekintetében egyaránt felbecsülhetetlen a jelentősége. A találkozón – melynek a szarvasi Vajda Péter Művelődési Ház biztosít keretet – lehetőség nyílik a különböző kultúrák megjelenítésére, illetve az adott ország nemzetiségi színházi kultúrájának bemutatására, valamint a kapcsolatépítésre, elsősorban a művészet területén. A találkozón eddig szlovákiai, romániai, szerbiai és magyarországi szlovák társulatok vettek részt.